

УДК 316.422

Катеринчук І. П., кандидат юридичних наук

Інформаційне забезпечення діяльності дільничного інспектора міліції

У статті проведено дослідження існуючих напрацювань у сфері інформаційного забезпечення органів внутрішніх справ України та зокрема дільничних інспекторів міліції. Висвітлено відповідні авторські позиції, а також надано рекомендації.

Ключові слова: інформаційне забезпечення, система, автоматизоване робоче місце, дільничний, інформаційно-пошукова система.

В статье проведено исследование существующих наработок в сфере информационного обеспечения органов внутренних дел Украины и в частности участковых инспекторов милиции. Отражены соответствующие авторские позиции, а также представлены рекомендации.

Ключевые слова: информационное обеспечение, система, автоматизированное рабочее место, участковый, информационно-поисковая система.

In the article a study of existent works is undertaken in the field of the dataware of organs of internal affairs of Ukraine and in particular district inspectors of militia. Corresponding authorial positions are reflected, and also recommendations are given.

Keywords: dataware, system, a workplace is automated, district, information storage and retrieval system.

Актуальність. Найвищою соціальною цінністю в Україні, як проголошено Конституцією України, визнаються людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека. Зміст і спрямованість діяльності держави визначають права і свободи людини та їх гарантії [1]. Одним з основних елементів системи правової охорони та захисту прав і свобод людини є забезпечення громадського порядку [2]. Під забезпеченням громадського порядку розуміють створення такої урегульованої нормами права та іншими соціальними нормами системи суспільних відносин, які складаються і розвиваються в громадських місцях під впливом правових та соціальних норм, спрямованих на забезпечення нормального функціонування установ, організацій, громадських об'єднань, праці й відпочинку громадян, повагу до їх честі, людської гідності та громадської моралі [3].

Одними із основних завдань міліції України, як державного озброєного органу виконавчої влади, який захищає життя, здоров'я, права і свободи громадян, власність, природне середовище, інтереси суспільства і держави від протиправних посягань, є забезпечення особистої безпеки громадян, захист їх прав і свобод, законних інтересів, та охорона і забезпечення громадського порядку [4]. Водночас здійснення зазначених завдань вимагає належного рівня інформаційного забезпечення діяльності відповідних посадових осіб правоохоронного органу, яке попри сучасний розвиток науки залишається на низькому рівні.

Аналіз останніх досліджень. Дослідженням зазначеної проблематики раніше займалися такі вчені, як: І.П. Босак, М.П. Денисенко, В.Г. Козак, Л.Т. Онисимова, Н.О. Петрина, І.В. Титаренко та інші. Разом з цим, досліджені ними проблеми інформаційного забезпечення носять загальний характер та не стосуються діяльності дільничних інспекторів міліції.

Метою цієї статті є проведення огляду та аналізу існуючих напрацювань у сфері інформаційного забезпечення органів внутрішніх справ України, а також надання авторських рекомендацій.

Виклад основного змісту. До складу міліції, яка є єдиної системи органів, що входить до структури Міністерства внутрішніх справ України зокрема належить міліція громадської безпеки [4]. В цілому громадська безпека, згідно з Положенням про службу дільничних інспекторів міліції в системі Міністерства внутрішніх справ України, затвердженому наказом МВС України від 11.11.2010 № 550, це стан захищеності інтересів людини, суспільства й держави від суспільно небезпечних діянь і негативного впливу надзвичайних обставин, викликаних криміногенною ситуацією, стихійним лихом, катастрофами, аваріями, пожежами, епідеміями та іншими надзвичайними подіями [3].

Враховуючи форми прояви громадського порядку, а саме: протикримінальна безпека, яка базується на активних діях громадян та діяльності правоохоронних органів з припинення правопорушень та злочинів; безпека дорожнього руху, оскільки у зв'язку із зростаючими темпами розвитку автомобільного транспорту і дорожнім будівництвом різко збільшилася загроза загибелі людей в результаті дорожньо-транспортних пригод; пожежна безпека в громадських місцях (кіно-театрах, стадіонах, музеях, театрах, адміністративних та житлових спорудах); санітарно-епідеміологічне благополуччя громадян у громадських місцях має особливо важливе значення у сфері торгівлі продуктами харчування, на підприємствах м'ясної та молочної промисловості, на ринках, транспорті та у дитячих установах; екологічна безпека громадян у громадських місцях, оскільки отруйне повітря над багатьма великими містами України, скупчення сміття всередині міст та на звалищах, отруйна вода, вихлопні гази створюють нестерпні умови життя для громадян, і, перш за все, у громадських місцях, які на відміну від квартири чи будинку відкриті для прямих шкідливих впливів [5], міліція громадської безпеки складається із служби дільничних інспекторів міліції, державної автомобільної інспекції, ветеринарної міліції та міліції особливого призначення.

Обсяг та специфіка правоохоронного впливу підрозділів міліції громадської безпеки на сферу громадського порядку залежать від змісту здійснюваних ними функцій і місця в системі органів внутрішніх справ [2]. Так, до складу Міністерства внутрішніх справ України входять Департамент громадської безпеки, департамент Державної автомобільної інспекції, відділ ветеринарної міліції, Департамент діяльності підрозділів міліції особливого призначення, з відповідними управліннями при ГУМВС (УМВС) в областях та відділи (сектори) територіальних підрозділів.

Для ефективного виконання покладених законодавством на міліцію громадської безпеки завдань, як на органи внутрішніх справ України в цілому, першорядне значення має інформаційне забезпечення служб, що входять до її складу.

В першу чергу розглянемо службу дільничних інспекторів міліції, до основних завдань якої належить:

- проведення загальної та індивідуальної профілактичної роботи серед жителів адміністративної дільниці. Охорона громадського порядку та забезпечення громадської безпеки на території, що обслуговується;
- робота з населенням та громадськими формуваннями на адміністративній дільниці щодо охорони громадського порядку та громадської безпеки, профі-

лактики правопорушень та боротьби зі злочинністю;

- участь разом з іншими службами та підрозділами органів внутрішніх справ у виявленні, попередженні, припиненні адміністративних правопорушень та злочинів, а також у розкритті злочинів, учинених на території адміністративної дільниці [3].

З урахуванням покладених на цю службу завдань, закономірно впливає, що дільничний інспектор міліції — це орган внутрішніх справ у мініатюрі, і для успішного виконання досить складних посадових обов'язків дільничному інспектору потрібна не тільки певна фахова підготовка, але й належне інформаційне забезпечення [6].

Коли виникає питання щодо інформаційного забезпечення працівників конкретних служб органів внутрішніх справ України, в даному випадку служби дільничних інспекторів міліції, то перше, що спадає — це створення автоматизованого робочого місця працівника той чи іншої служби.

В цілому під автоматизованим робочим місцем (АРМ) слід розуміти сукупність технічних, програмних, математичних та інформаційних засобів для істотного підвищення ефективності усіх процесів обробки інформації та прийняття рішення людиною [6].

Так, на перший погляд виглядає привабливою думка про створення автоматизованого робочого місця дільничного інспектора міліції, при якому наприклад, в основу інформаційного забезпечення покладені відомості, що мають міститися у паспорті на дільницю і відображати її соціально-економічні, демографічні та інші особливості. Зокрема, на дисплеї має відображатися план дільниці та її найбільш важливих окремих об'єктів. У своїй інформаційно-пошуковій системі дільничний інспектор буде мати перелік та необхідні реквізити всіх підприємств, організацій та установ, що дислокуються на дільниці, а також: гуртожитків, об'єктів дозвільної системи, списки осіб, які мають в особистому користуванні вогнепальну зброю, списки власників автомашин і мотоциклів з числа осіб, які взяті на профілактичний облік, списки іноземних громадян і осіб без громадянства, які проживають постійно на дільниці [6], та інших відомостей, що стосуються безпосередніх завдань та функцій цієї служби. Крім того, до бази даних автоматизованого робочого місця заносились би показники роботи дільничного інспектора, вівся облік злочинів, що були вчинені на дільниці, а також облік осіб, які проживають на дільниці і вчинили злочини. Та, в цілому, дільничний інспектор міліції мав би повний список населення конкретного регіону, завдяки можливостям статистичних органів і органів державної адміністрації [6].

Для вдосконалення роботи безпосередньо працівників служби дільничних інспекторів міліції на базі вищих навчальних закладів внутрішніх справ України неодноразово відбувались спроби створення автоматизованих робочих місць дільничних інспекторів міліції. Так наразі, на замовлення ГУМВС України в Одеській області та УМВС України на Одеській залізниці здійснюються дослідно-конструкторська робота "Автоматизоване робоче місце дільничного інспектора міліції" [7].

Проте, як слушно зауважує О.Д. Коломєць з приводу аналогічного програмного продукту, розробленого фахівцями Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, практика впровадження такої програми має низку недоліків, зокрема:

обслуговування АРМ ДІМ забезпечується розробниками, а це в процесі

практичної діяльності пов'язане з фінансовими витратами, а в разі збою в роботі програми — із затримкою діяльності дільничного інспектора міліції;

на придбання, встановлення та налаштування як самої програми, так і комп'ютерної техніки та периферії необхідні значні фінансові витрати. Додаткові складності виникають при встановленні цієї програми у сільській місцевості. Крім того, виникає проблема збереження конфіденційності інформації та доступу до баз даних;

робота з АРМ ДІМ потребує від користувача володіння комп'ютером на досить високому рівні;

бази даних АРМ ДІМ розраховані на ефективне користування ними у межах району (адміністративної дільниці). Це означає, що вони потребують диференційованого обслуговування та супроводження. Відповідно, підтримання їх в актуальному стані буде залежати, в першу чергу, від дільничного інспектора міліції [8].

З огляду на викладене, вважається більш доцільним удосконалювати наявну Інтегровану інформаційно-пошукову систему органів внутрішніх справ України, Положення про яку затверджено наказом Міністерства внутрішніх справ України від 12.10.2009 № 436 [9], та яка вже на цей час надає в достатньому обсязі інформаційно-аналітичне забезпечення оперативно-службової діяльності органів і підрозділів внутрішніх справ України.

Інтегрована інформаційно-пошукова система органів внутрішніх справ України (далі — ІІПС) — це сукупність організаційно-розпорядчих заходів, програмно-технічних та інформаційно-телекомунікаційних засобів, що забезпечують формування та ведення довідково-інформаційних, оперативно-розшукових обліків, авторизований доступ до інформаційних ресурсів ІІПС [10].

На цей час програмний комплекс Інтегрованої інформаційно-пошукової системи органів внутрішніх справ України, який склався на базі Інтегрованого банку даних "АРМОП" (Автоматизированное Рабочее Место Оперативного Работника), розробленого Управлінням Міністерства внутрішніх справ України в Луганській області та з 2003 року, відповідно до наказу Міністерства внутрішніх справ України від 18.07.2003 № 786 "Про створення Інтегрованої інформаційно-пошукової системи органів внутрішніх справ України" [11], прийнятий за базову систему у всіх обласних управліннях Міністерства внутрішніх справ України, об'єднує 16 комп'ютерних інформаційних підсистем.

Зазначений програмний комплекс відноситься до першого блоку функцій інформаційного забезпечення діяльності правоохоронних органів та, як основна складова частина системи інформаційного забезпечення, що призначені для збору, накопичення, зберігання та обробки інформації певних напрямків обліків та орієнтовані на використання в діяльності багатьох служб, мають загальновідомчий характер і відносяться до загальновідомчих інформаційних підсистем. Деякі спеціалізовані обліки, що використовуються в діяльності підрозділів окремих галузей, належать до галузевих інформаційних підсистем [12].

Безумовно подальший розвиток Інтегрованої інформаційно-пошукової системи повинен передбачати індивідуальну складову по кожному напрямку, що закріпленій за підрозділом в системі МВС України. Крім того, необхідним вбачається також забезпечення можливості дільничного інспектора міліції отримувати оперативний, мобільний доступ до зазначеної інформаційної системи будь-де у зв'язку з

виконанням своїх службових обов'язків, по-перше — на правах користувача, а по-друге — на правах адміністратора, щоб здійснювати поповнення, коригування тієї інформаційної частини бази даних, до якої відповідний дільничний має відношення і таким чином підтримувати її в належному актуальному стані. Такий підхід, на нашу думку, уможливує не тільки постійне поновлення бази даних інформаційної системи, а й слугує джерелом інформації про оперативну обстановку на території яка обслуговується підрозділами органів внутрішніх справ України.

Здійснення реалізації зазначеного вище, на нашу думку, полягає у розвитку (модернізації) відповідного програмного та апаратного комплексу, що забезпечує функціонування Інтегрованої інформаційно-пошукової системи органів внутрішніх справ України.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — Ст.141.
2. В.М. Цикалевич. Охорона громадського порядку органами внутрішніх справ України (Адміністративно-правове регулювання: Дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / В.М. Цикалевич; Київськ. міжнародний університет — Київ, 2009. — 219 с.
3. Положення про службу дільничних інспекторів міліції в системі Міністерства внутрішніх справ України, затверджено наказом МВС України від 11.11.2010 № 550 // Офіційний вісник України. — 2010. — № 95. — ст. 3386.
4. Про міліцію: Закон України від 20.12.1990 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 4. — Ст. 20.
5. Ю.С. Небеский. Адміністративно-правові засади охорони громадського порядку та забезпечення безпеки громадян у сучасних умовах: Дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Ю.С. Небеский; Луганськ. державний університет внутрішніх справ — Луганськ, 2008. — 227 с.
6. Плішкін В.М. Теорія управління органами внутрішніх справ: Підручник / За ред. канд. юрид. наук Ю.Ф. Кравченка. // К.: Національна академія внутрішніх справ України. — 1999. — 694 с.
7. Головна сторінка офіційного веб-сайту Одеського Державного університету внутрішніх справ. [Електронний ресурс] // Одеський Державний університет внутрішніх справ: офіційний веб-сайт. URL: <http://www.oduvs.edu.ua> (дата звернення: 21.01.2015).
8. О.Д. Коломоєць. Адміністративно-правове регулювання відповідальності за вчинення насильства у сім'ї, невиконання захисного припису або не проходження корекційної програми: Дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / О.Д. Коломоєць; Класичний приватний університет — Запоріжжя, 2010. — 223 с.
9. Наказ МВС України від 12.10.2009 № 436, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 28.12.2009 за № 1256/17272 // Офіційний вісник України. — 2009. — № 101. — ст. 3569.
10. Положення про Інтегровану інформаційно-пошукову систему органів внутрішніх справ України, затверджено наказом МВС України від 12.10.2009 № 436 // Офіційний вісник України. — 2009. — № 101. — ст. 3569.
11. Про створення Інтегрованої інформаційно-пошукової системи органів внутрішніх справ України. Наказ МВС України від 18.07.2003 № 786 // К.: Міністерство внутрішніх справ України. — 2003. — ст. 8.
12. І.В. Арістова. Державна інформаційна політика та її реалізація в діяльності органів внутрішніх справ України: організаційно-правові засади: Дис. ... докт. юрид. наук : 12.00.07 / І.В. Арістова; Національний університет внутрішніх справ — Харків, 2002. — 476 с.